

minőségileg is jelentős. A csemeték növekedésükben lemaradtak. Főleg a nemesnyár válogatott csemetében nagy a kiesés. Jelentős többletköltséget okozott az öntözés.

Még súlyosabb a kár az erdősítésekben. Az aszály a megmaradást 20—30%-kal csökkentette. Helyenként még a 2—3 éves telepítések is száradásnak indultak. Jelentős kár érte a makkvetéssel végzett alátelítést. A nagy szárazságban a makk nem tudott kikelni.

Kevés vigasz az a tény, hogy a fahasználat és szállítás terén az időjárás nem állított gátat a tervek teljesítése elé.

Az aszály erdővédelmi vonatkozásban is súlyos kihatással volt. Erős elszaporodásnak indultak a rágcsálók. Igen súlyos pajor-kár lépett fel. A pajor-károsítás azért öltött nagy méretet, mert a szárazság miatt a kisebb rágás is a csemete pusztulását okozta.

A nyári időjárás nem értékelhető pozitíven a vadgazdálkodás tekintetében sem. Ha kissé kedvezett is a szaporulatnak, a források, patakok kiapadása, dagonyák kiszáradása a vadat mezőgazdasági területre kényszerítette, s ott fokozott vadkár lépett fel. Igen erősen csökkent a vadföldek termése is. A makktermés kimaradása miatt a mezőgazdasági kár fokozódása várható.

Ez a nyár is gondoskodott szokatlan időjárási kártételről. Június 28-án éjjel Közepigőcon kb. 30 000 m³ fa esett a vihar áldozatául. A kárt kiadós jégeső súlyosbította. Július 18-án Sajókaza és Aggtelek között 70 mm csapadékkal 12 cm vastag jégtakaró hullott, mely 14 ha redukált területen idézett elő súlyos kárt az állományokban. Július 23-án a nyugati határszélen, Apátistvánfalva határában okozott a vihar 3000 m³-es kárt.

Az elmúlt nyár időjárása tehát erdőgazdálkodás tekintetében igen kedvezőtlen volt. Az ország legnagyobb részén két hónapon át alig esett eső. Ennek a rendkívüli aszálynak a hatása az állományok életében ma még fel sem mérhető. Kihatása a következő esztendőben is minden bizonnyal jelentkezni fog.

Dr. Papp László

IRODALMI SZEMLE

KRALJIC: A SZOCIALISTA ERDŐGAZDÁLKODÁS KÖZGAZDASÁGI ELEMEI

A nálunk is járt jugoszláv erdész-közgazdász professzor az elsők között volt, aki az erdőgazdasági közgazdasági kérdéseit a szocialista közgazdaságtudomány felfogásában terjedelmes szakkönyvben dolgozta fel és akinek művei a népi demokratikus országokban ismertté váltak. Ez a műve kimerítően (800 oldal) tárgyalja a szocialista termelés keretébe illesztett erdészeti termelés jellemző közgazdasági problémáit. Sorra veszi az erdőgazdaságban felhasznált eszközök, módszerek, eredmények ismertetését. Elemzi a termőhely és a faállomány szerepét. Végigvezet bennünket a munkaeszközök kihasználásának és az élők munkájának különböző fázisain. Bemutatja az alapvető eszközök finanszírozását, az amortizációs alap szerepét és az értékképződés folyamatát a szocialista erdőgazdálkodásban. A továbbiakban a költségek statikáját és dinamikáját tárgyalja, és ismerteti az önköltségszámítást az élők termelésében és az erdőhasználatban. Igen alaposan foglalkozik az árak elméletével, a fa toárával, az erdei termékek és a faállomány eladási árával, valamint az élőkészlet termelői eladási árával. Az erdő- és élőkészlet eladási árát a kivitelezésre vállalt munkák leszámításához, a munkanormák, a megengedett napszámok, a felhasznált anyag és fogyóeszközök ára, továbbá a haszonkulcs és adó alapján állapítja meg.

Megkülönböztet tőkés és szocialista erdei toárat és levezeti a lábón álló fa árát. Részletesen kifejti a munkaerő ésszerű felhasználását és az értékképződést a szocialista erdészeti termelésben. Bemutatja a munka termelékenységnek változásait a természetes és pénzmutatókkal, továbbá az ésszerűsítéseken és a termelés műszaki színvonalának változásán keresztül. Értékeli az erdőgazdálkodás pénzügyi eredményeit, a nyereséget, a szocialista jövedelmezőséget.

Taglalja a földjáradék elméletét, rávilágít a különböző földjáradékokra a termőhelyi különbség és a kitermelési költségintézetből eredő bevételek viszonylatában az erdőgazdaságban.

Megismerteti az olvasót az erdőgazdasági termelés gazdaságosságának fogalmával és annak számítási módjával.

Külön fejezetet foglal el könyvében a tervezett és a tényleges erdőgazdasági költségek

ségek egybevetése, az önköltségszökkentés elemzése, az önköltség alakulása a termelés terjedelmének változásával és a termékek mennyiségi arányának változásával.

A fogyasztói ár, illetve a termelői eladási ár emelkedésének — a szocializmus körülményei között — vizsgálatával foglalkozva rámutat az adózás változásának befollyására az árkalkulációban. Ezzel összefüggésben megvilágítja a kapacitás változásának hatását is az eladási árban.

A továbbiakban még a következő témákkal foglalkozik: Az erdőgazdaság teljes pénzügyi eredményének elemzése. Ösztönzők és műszaki-szervezési intézkedések a szocialista jóvedelmesség fokozására. Az erdei szállítási költség szerepe, a különböző szállítási költség leválasztása a szocialista haszonból. Szervezési és műszaki intézkedések nyomán elért anyagtakarékosság. Gépesítés, ésszerűsítés, kedvezőbb munkafeltételek elérése, a dolgozók szakképzettségének emelése. A munka-termelékenység emelkedésével kapcsolatos önköltségszökkentés kiszámítása. Improduktív költségek kiküszöbölése. Rejtett tartalékok felszínre hozása. A munka- és pénzügyi fegyelem megvalósítása, illetve fenntartása a tervtúlteljesítés és az önköltségszökkentés érdekében. A jóvedelem emelkedésének útja az erdőgazdaságban. A faállomány vágásérettségének problémaköre (különböző vágásfordulók, optimális vágásérettségi időpont). Az előfakészlet értéknövekedési százaléka. A faállomány bővített szocialista termelése. Erdőgazdasági termelőeszközök értékleírása, beruházási és éves felújítási problémái. Gazdaságossági összehasonlító számítások. Az idő szerepe a gazdaságosság elemzésében. A termelés határfoka, a gazdaságossági mutatók összehasonlítása. A legkedvezőbb erdei szállító eszközök kiválasztása. A tisztítás, gyérítés, ápolás, erdővédelem hatása az erdőgazdálkodás gazdaságosságára. A szocialista erdőgazdaság érdekei a gazdaságosság érvényesítése kapcsán.

Kraljic szakkönyve még 1952-ben íródott, de közgazdasági fejtegetései erdőgazdálkodásunk fejlődésének értékeléséhez ma is helytállóak, a gazdasági mechanizmus reformja szakaszában különösen időszerűek.

Abonyi István

VASZILJEV P. V.—VORONYIN I. V.—MOTOVILOV G. P.— SZUDACSKOV E. J.: A SZOVJETUNIO ERDÉSZETI GAZDASÁGTANA

Vasziljev P. V. szerkesztésében, neves szovjet erdészeti ökonómusok közös munkájának eredményeképpen erdészeti gazdaságtani problémákkal foglalkozó igen értékes munka jelent meg orosz nyelven. A könyv 15 fejezetből áll.

A bevezetés eredeti megvilágításban foglalkozik az erdőgazdasági termelés sajátosságaival, a kapitalista és szocialista erdőgazdaság közti különbségekkel. Meghatározza a szocialista erdészeti gazdaságtan tárgyát, a politikai gazdaságtan és erdészeti gazdaságtan kapcsolatát, az erdészeti gazdaságtan módszereit.

Az első két fejezet számadatokkal mutatja be a SZU erdőgazdaságának fejlődését, előfakészletének jellemző adatait. Érdekes táblázatok jellemzik az erdészeti szempontból jelentős országok erdőgazdaságát is. A 3. fejezet az erdők népgazdasági jelentőségével, a faanyagfelhasználásban mutatkozó minőségi változásokkal foglalkozik.

A 4. fejezet első része a szocializmus gazdasági alaptörvényének a szem előtt tartásával vizsgálja a SZU erdőgazdaságát. A második rész az erdőgazdálkodás fejlesztésének négy fő irányzatát mutatja be.

Az 5. fejezet a szocialista termelés irányításának általános elveit s az erdészeti igazgatás szervezetét ismerteti. A 6. fejezet a tervezés általános rendszere után az erdőrendezésnek az erdőgazdasági tervezésben betöltött fontos szerepével foglalkozik, majd a faanyagprodukciónak számba vételével kapcsolatos nézeteket írja le. Megállapítja, hogy a faállományok értékbecsléséhez a legfontosabb feladat helyes értékelési árak kialakítása. A termelés tervezésében az erdőgazdaság még nem hasznosítja megfelelőképpen az elméletileg új utakat jelentő gazdaság-matematikai módszereket.

A 7. fejezet a termelőerők földrajzi megoszlása és az erdőgazdaság közti kapcsolattal, a körzetesítés problémájával, a fakitermelés és fafeldolgozás várható fejlődésével foglalkozik. A 8. fejezet ismerteti a technikai fejlődés nagy szerepét az erdőgazdaságban. A 9. fejezet példákkal illusztrálva elemzi az erdőgazdasági álló- és forgóalapok jellegzetes vonásait. Külön rész ismerteti a faállományok álló- vagy forgóalapba tartozásával foglalkozó nézeteket. Végül megállapítja, hogy az állományok értékelésének bevezetése után önálló kategóriaként „erdőalapot” kell kialakítani.

Igen érdekes az intenzív erdőgazdálkodással és a fakészletek újratermelésével foglalkozó 10. fejezet. A 11. fejezet bemutatja a vállalatok nagyságát jellemző mutatókat, a specializáció főbb irányzatait. A 12. fejezet az erdőgazdaság szakember-ellátottságának kérdéseit tárgyalja, majd a munkatermelékenység erdőgazdasági mérésének megoldatlan problémakörével foglalkozó elgondolásokról kapunk értékes áttekintést. A 13. fejezet (önköltség, árak, erdei illetékek) fontos gondolataiból külö-

nös figyelmet érdemel Voronyinnak a faanyagtermesztés önköltségének megállapításával kapcsolatos elmélete.

A 14. fejezetben megismerkedhetünk az önelszámolás erdőgazdasági bevezetésével foglalkozó javaslatokkal, az emberi beavatkozások gazdasági hatékonyságát mérő kísérleti jellegű módszerekkel. A 15. fejezet a pénzgazdálkodás rendszerét ismerteti.

Illyés Benjamin

Az új gazdasági mechanizmusnak erdőgazdasági alkalmazását — kísérleti szinten — Csehszlovákiában a brnói és a zsolnai erdőgazdaságban 1966. április 1-én kezdték el. E tárgykörből azóta több tanulmány és ismertetés jelent meg, amelyek rövid összefoglalása az alábbi.

Bludovszky tanulmánya először a korábbi évek hiányosságait elemzi, majd megállapítja, hogy az új gazdasági irányítási módszerekre nagy szükség van. Alkalmazásukkor azonban figyelemmel kell lenni az erdőgazdálkodás sajátos feltételeire, éppen ezért az általános módszer elveinek következetes végrehajtása nehéz feladat. A jövőben a gazdálkodás eredményének komplex mutatója a bruttó jövedelem lesz, s ennek növelése vállalati és egyéni érdek is. A jövedelem-emelés minden módjában (ráfordítások csökkentése, bevételek növelése, termelés bővítése stb.) a dolgozókat érdekeltté kell tenni. Alapvető kikötés azonban az, hogy a bruttó jövedelem az erdőállomány rovására nem nőhet. Az üzemtervi előírások betartása szigorúan kötelező. A bruttó jövedelem tekintélyes részéből tartalékot képeznek és ebből hidalhatók át a szezonális és természeti adottságokból származó nehézségek. Az erdőgazdaság termelési volumenét és bruttó jövedelmét a természeti és értékesíthetőségi adottságok nagymértékben befolyásolják, ezért az egyes erdőgazdaságokban különböző lesz az elvonás. Az eddigi nagyszámú mutató helyett kevesebb, perspektivikusabban ható mutatókat rendszeresítenek. Az erdő állapotának változása csak hosszabb idő után állapítható meg, ezért az értékelések ötvenként történnek. A hosszulejáratú mutatók az anyagi érdekelttség alapjai is. A beruházásokat három forrásból biztosítják: beruházási hitelekkel, a miniszteriumi beruházási alából és az állami juttatásokból. Az erdészetekeket önelszámoló egységgé kívánják tenni; ezek a termelési folyamatokat közvetlenül irányítják, végrehajtják és a bérezés terén nagy önállósággal bírnak. A faanyagelosztást egyelőre továbbra is központi szervek intézik, de egyes választékok értékesítésére az erdőgazdaságok szabad kezét kapnak. A faanyag és egyéb erdei termékek árának rendezése feltétlenül szükséges, egyes csoportoknál a szabad árak alkalmazására is sor kerülhet. A fának a leadó állomásra történő szállítási költségei az erdőgazdaságokat nem terhelik. A faanyag optimális felhasználása iránti érdektelenség fő oka a fa nagykereskedelmi árának alacsony volta. A faárakat a piaci igényekhez is hozzáigazítják. Megerősíteni kívánják a hitelek funkcióját is, a kamat gazdasági hatékonyságát, ami a termelési tartalékok jobb kihasználásához vezet. Módosítani kívánják a különböző tárolási helyek készleteinek értékelési eljárásait is. Az új gazdasági irányítást rugalmasnak tervezik, amely jól alkalmazkodik az erdőgazdálkodás természetéhez.

Nedelka a brnói erdőgazdaság kilenc hónap alatt szerzett tapasztalatairól számol be. A fő figyelmet a vállalat belüli irányítás szabályainak kidolgozására fordították. Növekedett a vezetés jogköre és személyi felelőssége. Lehetőség nyílt a költségek optimális alakulását biztosító munkamódszerek alkalmazására, csökkent az adminisztráció. A bruttó jövedelem növelésére vonatkozó törekvések irányították a dolgozók figyelmét gazdaságosabb feladatteljesítésre. A rossz időjárás és az árvizek akadályozták a munkákat, de ennek ellenére kedvezőnek ítélik az eredményeiket.

Havlice megállapításai az előzőekkel egyezők. Tapasztalataik szerint a vállalat belüli több mutató szükséges az eredményes gazdálkodás érdekében, mint amennyit felettes szervek jelenleg megkívánnak.

(Soz. Fortw. 1967. 4. sz. Ref. Dr. Márkus L.)

Molenda, T.: Gazdaságtan és erdészeti gazdálkodás című tanulmányának ismertetését — négy évvel a közzététele után — csak az indokolja, hogy az erdészeti gazdaságtan önálló művelése nálunk kb. a közlés idején indult és e tanulmány is rávilágít ama vitás kérdésekre, amelyek az új tudományág alapfogalmaiban ma is tisztázatlannak. Az erdészeti gazdaságtan irodalmában ismert varsói egyetemi tanár e munkája az 1957-ben a Sylwan-ban közzölt előző tanulmányának átdolgozása.

Szerző a makro- és mikro-gazdaságtan fogalompárral dolgozik. Előbbi hasonlít az erdészeti gazdaságtannak a mi értelmezésünk szerinti fogalmához, ha ebben az erdőgazdasági politika is elfér. A mikro-gazdaságtan fogalma úgyszólván fedi az erdészeti üzemtanét. Szerző megkülönbözteti az erdészeti gazdaságtan célját és feladatát, de

mindkettőt lazán fogalmazza meg és a feladatot legáltalában egy magyarázó mellékmondattal fejezi ki így: az erdészeti gazdaságban az erdészet terén a gazdasági gondolkodásnak, a gazdaságosság elméletének az iskolája.

Szerző előadásában ellentmondások is rejlenek. Leszögezi, hogy az erdészeti gazdaságtan azért nem azonosítható az erdőgazdasági politikával — habár ezt szolgálja —, mert az utóbbi a tevékenység elmélete. Alább viszont elismeri, hogy az erdészeti gazdaságtan is a tevékenységek elmélete és nemcsak az erdőgazdaságban jelentkező objektív természeti és gazdasági törvényszerűségekről szóló tudomány, habár ezeken alapszik. Jól látja, hogy az erdészeti gazdaságtan nem foglalkozhatik az erdészeti ismereteknek sem a természettudományi, sem a technikai ágaival, hanem az erdőnek és az embernek a gazdasági, kulturális és szociális kapcsolatait képezi a kutatás tárgyát.

Felismeri az erdő sok materiális és immateriális szolgáltatását, az erdőnek mint terméknek és termelőeszköznek a kettősségét, általában az erdei termelés és újratermelés minden más termeléstől eltérő voltát. A jellegek osztályozása azonban nem egészen következetes és a felsorolás aligha teljes.

Jó indulási alapot nyújt az erdészeti gazdaságtan művelésére az idő- és térkategória. A múlt képezi alapját az erdészeti gazdaságtan történeti kutatásainak, a jelen a racionalizálási törekvéseknek, és a jövő az erdőgazdasági politikának. E ponton szerző rácafol az eddig is csak ellentmondással tartott megállapítására, amely szerint az erdészeti gazdaságtan nem azonosítható az erdőgazdasági politikával. A valóságban utóbbi része az erdészeti gazdaságtannak. A területi kategória azt jelenti, hogy az erdészeti gazdaságtan kérdéseit regionális, országos és nemzetközi szinten kell vizsgálni a kölcsönhatások miatt.

(Las, 1963, 17. 1—2 o. — Ref.: dr. Medgyesy L.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Egyesületünk új elnöksége 1967. november 1-én tartotta első ülését. Három előterjesztést vitatott meg:

a Minisztérium és az Egyesület együttműködésének elmélyítéséről készített tervezet,

a fakitermelők országos és nemzetközi versenyének szervezését, valamint az Egyesület feladatait az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésével kapcsolatban.

Az elnökség megállapította, hogy a volt Országos Erdészeti Főigazgatóság, valamint Egyesületünk között az elmúlt években több területen jó együttműködés alakult ki. Az Egyesület részt vett az erdészet fejlesztéséről szóló párt- és kormányhatározatok előkészítésében, illetve véleményezésében. Előadásokon, konferenciákon mozgósította tagjait az erdőgazdálkodás fejlesztését célzó intézkedések végrehajtására. A Mezőgazdasági és Élelmezéstudományi Minisztérium megalakulása, az új gazdaságirányítási rendszerre való áttérés, az ezzel kapcsolatos új és megnövekedett feladatok megkívánják, hogy a Minisztérium és az Egyesület közötti kapcsolat az eddiginél szervezettebb legyen. Ilyen megfontolások alapján összeállított tervezetet az elnökség megvitatta, majd elfogadta azzal, hogy a végleges szöveg kialakításakor figyelembe kell venni a társegyesületek ugyanilyen tervezeteit is.

Az országos és nemzetközi fakitermelő versenyek szervezésére Földes László miniszterhelyettes Egyesületünket és a MEDOSZ-t kérte fel. Miután az eddig megrendezett négy országos fakitermelő verseny elősegítette a legjobb munkamódszerek elterjesztését, a szakemberek véleményének kicserélését és a szakmai propaganda kiszélesítését, az elnökség úgy határozott, hogy a MEDOSZ-szal együtt vállalja a szervezéssel járó társadalmi feladatok ellátását. A versenyek jövőbeni szervezése és egységes elvek szerint történő lebonyolítása, valamint a versenyek nemzetközi színvonalra emelése érdekében a MEDOSZ közreműködésével kidolgozott Fakitermelők Országos és Nemzetközi Versenyének Szervezési Szabályzatát az elnökség némi módosítással elfogadta.

A harmadik napirendi ponthoz összeállított előterjesztés vitája eredményeként az elnökség Egyesületünk legfontosabb feladatait a következőkben foglalta össze: